

Сажетак: *Двадесет година траје кршење људских права држављана Србије и Срба у МКСЈ. Међународне обавезе Републике Србије преузете Дејтонским споразумом и оне што проистичу из чланства у УН не могу у правном смислу бити изнад загарантованих људских права српских држављана. У том контексту, најпознатији пример који показује кршење људских права јесте случај Шешел. Више од десет година он се налази у притвору МКСЈ чекајући првостепену пресуду, упркос томе што бројне међународне конвенције гарантују право на суђење у разумном року. Случај Шешел траје дуже чак и од Нирнбершког и Макси процеса. Србија због таквог начина рада МКСЈ мора да се придружи иницијативи Руске Федерације за укидање тог суда. Такође, будући однос Србије према сталном Међународном кривичном суду мора бити условљен поштовањем људских права српских држављана*

Кључне речи: *МКСЈ, Србија, Шешел, људска права, Руска Федерација, Нирнбершки и Макси процес.*

I. Двадесет година рада МКСЈ – испунавање међународних обавеза Србије или кршење људских права српских држављана

1. У мају 2013. навршава се 20 година од оснивања Међународног кривичног суда за бившу Југославију (МКСЈ, Хашки трибунал), или Међународног трибунала за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године. [\[1\]](#) Од самог формирања МКСЈ, у српској јавности постоје озбиљна спорења о раду и легитимитету тог суда, тачније спорења о хијерархијском месту МКСЈ у односу на српски правни систем и устав. Посебно је та расправа интензивирана након промена од 5. октобра 2000. и изручења Слободана Милошевића МКСЈ 28. јуна 2001. године. Поборници изручења Милошевића МКСЈ, упркос непостојању законских основа за такав акт, тврдили су да је СРЈ (Србија) тим чином само испунила своје међународне обавезе које су, поред осталог, предвиђене

Пише: Дејан Мирковић
понедељак, 09 септембар 2013 23:48

Дејтонским споразумом из 1995. године, чији је потписник управо Слободан Милошевић. У том контексту, присталице безалтернативне сарадње са МКСЈ тврдили су и да је МКСЈ суд УН, а СРЈ (Србија) члан те организације. Коначно, присталице безусловне сарадње са МКСЈ истицале су да је 2002. године донет и Закон о сарадњи Србије и Црне Горе са Међународним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године.

[2] У члану 6. тог закона наводи се да је поступак за испуњавање захтева МКСЈ (изручења) „хитан“, а у члану 9. да органи МКСЈ имају право да саслушавају држављане СРЈ.

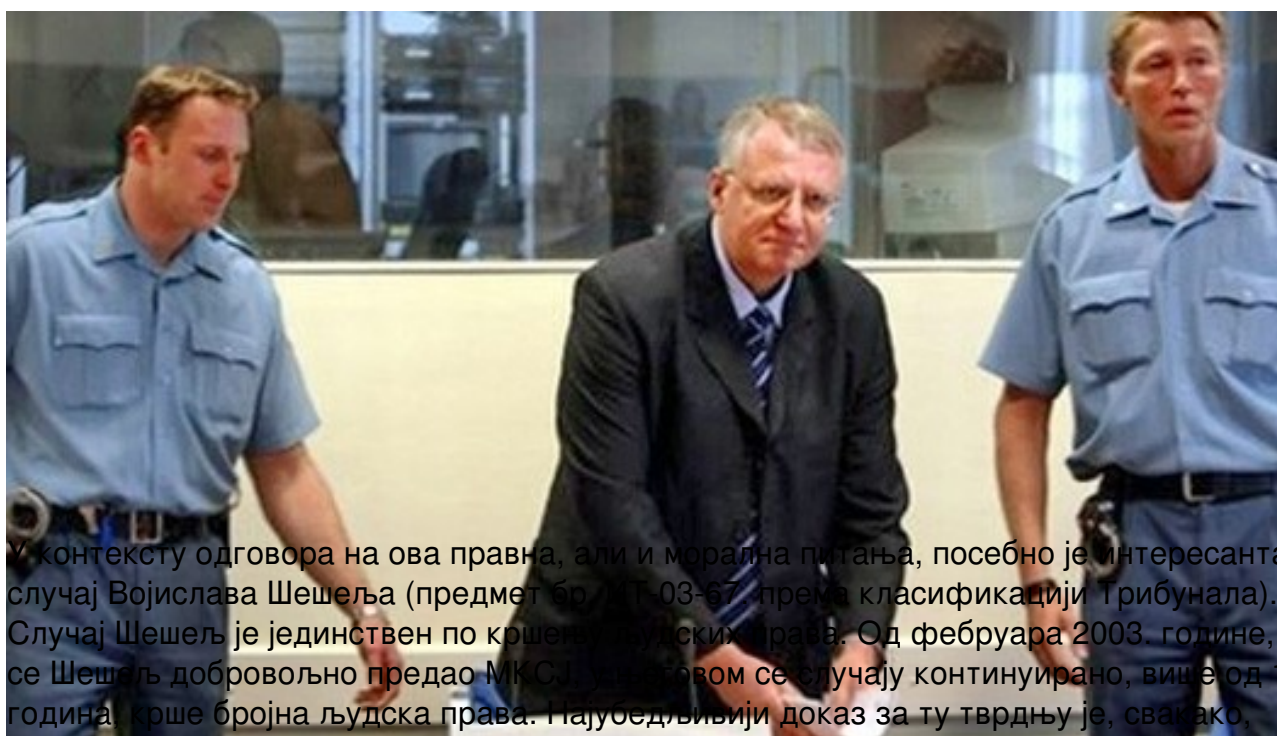

Такви аргументи спогогата Хашког трибунала нису били без основа иако су изнети у острашћеном политичком дискурсу једног у суштини пост-револуционарног времена. У Дејтонском споразуму Југославија је једна од страна потписница била СРЈ, у члану 8. заиста се наводи да је страна потписнице сарађивати „у истрази и кривичном гоњењу за ратне злочине и за друга кршења међународног хуманитарног права“. Такође, Југославија је била међу оснивачима УН и потписала је Повељу УН у Сан Франциску 1945. године. (Проф. др Смиља Аврамов и Миленко Крећа, на основу те чињенице и мишљења главног правног саветника УН поводом Резолуције 47/1 Генералне скупштине од септембра 1992, тврде да Савезној Републици Југославији, иако јој је у септембру 1992. године ускраћено право да учествује у раду Генералне скупштине УН, није доведен „у питање статус члана УН, односно државе уговорнице Повеље“.) Након 2000. године власт у Београду одрекла се континуитета са Југославијом, али је затражила (и добила) „поновни“ пријем у УН. [3] Дакле, нема сумње да су Југославија и Србија биле чланице УН у време када је Трибунал основан.

С друге стране, и противници МКСЈ у Србији износили су своје аргументе. (Наравно, њихов глас се много слабије чуо у острашћеном дискурсу након 2000. године.) Они су износили да СБ УН није имао право да формира МКСЈ и указивали су на диспропорцију у броју оптужених и осуђених Срба и припадника других народа пред Хашких

Пише: Дејан Мирковић
понедељак, 09 септембар 2013 23:48

трибуналом. [4] Такође, након смрти Слободана Милошевића у Хагу (због очигледног непружања адекватне медицинске неге) поставило се питање поштовања људских права оптужених и осуђених Срба у МКСЈ, то јест да ли су међународне обавезе Србије изнад људских права њених држављана. Да ли су обавезе пред МКСЈ изнад права на живот, права на слободу и права на суђење у разумном року?

У контексту одговора на ова правна, али и морална питања, посебно је интересантан случај Војислава Шешеља (предмет бр. ИТ-03-67 према класификацији Трибунала). Случај Шешељ је јединствен по кршењу људских права. Од фебруара 2003. године, када се Шешељ добровољно предао МКСЈ, у овом случају континуирано, више од 10 година, крше бројна људска права. Најубедљивији доказ за ту тврдњу је, свакако, непрекидна дужина притвора и суђења у првостепеном поступку, незабележена у модерном европском правосуђу. Другим речима, Шешељ скоро 11 година непрекидно чека у притвору МКСЈ на првостепену пресуду у основном предмету бр. ИТ-03-67. [5] То је, без сумње, негативни рекорд у савременом међународном правосуђу. Такође, притвор и суђење од скоро 11 година у случају Шешељ супротни су одредбама Европске конвенције за заштиту људских и основних слобода, Међународног пакта о грађанским и политичким правима, Конвенције Заједнице независних држава о правима и основним слободама човека и Повеље о основним правима у Европској унији.

II. Одредбе Европске конвенције о људским правима, Међународног пакта о грађанским и политичким правима, Конвенције Заједнице независних држава и Повеље о основним правима у Европској унији које показују да се у случају Шешељ крше основна људска права

2. Одредбе из најпознатијих међународних правних извора јасно показују да МКСЈ брутално крши загарантована људска права у процесу против Шешеља. На пример, у

Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода из 1950. (или Европској конвенцији о људским правима) посебна пажња посвећује се гарантовању права на суђење у разумном року. Тачније, у члану 6. став 1. наводи се следеће: „Свако током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама или о кривичној пријави против њега има право на праведну и јавну расправу у разумном року...” (Треба истаћи да је на основу оваквих одредби Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода Европски суд за људска права донео пресуде у чувеним случајевима *Zimmerman i Steiner* против Швајцарске, или *Eckle* против Немачке.) [6] Такође, Европска конвенција о људским правима и у члану 5. став 3. гарантује право на суђење у разумном року, то јест да свако „има право да му се суди у разумном року”, као и да буде пуштен на слободу до суђења. (У складу са овим одредбама, Европски суд за људска права донео је и чувене пресуде *Brogan* и други против Уједињеног Краљевства, као и *Aquilina* против Малте.) [7]

3. Слично као и Европска конвенција о људским правима, и Међународни пакт о грађанским и политичким правима из 1966. у члану 14. став 3.(ц) гарантује да „свако лице које је оптужено за кривично дело има право (...) да му буде суђено без великог одлагања“. У том контексту, Комитет за људска права УН разматрао је бројне случајеве. На пример, у познатом случају *Мајкл и Брајан Хил* против Шпаније Комитет за људска права УН констатовао је да постоји „недозвољено одлагање“ [8] *јер је случај Мајкл и Брајан Хил трајао од њиховог хапшења у Шпанији 16. јула 1985. године до априла 1990. године, када је Уставни суд Шпаније одбацио њихову жалбу. Дакле, укључујући све степене у правосудном поступку, трајао је мање од 5 година*

4. И Америчка конвенција о људским правима гарантује право на суђење у разумном року у члану 8. Слично томе, и Афричка повеља о правима човека и народа у члану 7. став 2(д) гарантује исто право. Коначно, и Повеља о основним правима у Европској унији из 2007. гарантује право на суђење у разумном року. Тачније, у члану 47. наводи се да „свако има право на правично и јавно суђење у разумном року“.

5. И у Конвенцији Заједнице независних држава из 1995. године (Руска Федерација је ратификовала ову конвенцију 1998. године) гарантује се право на суђење у разумном року. У члану 6. став 1. наводи се „да свако има право при разматрању његовог случаја на праведан и јавни претрес у оквиру разумног рока“.

Дакле, од Африке до Америке, од ЕУ па до Руске Федерације, постоји загарантовано право на суђење у разумном року. Читав цивилизован и модеран свет данас признаје то

важно и гарантовано људско право сваком оптуженом. Ипак, МКСЈ се у свом раду не обазире на ту чињеницу.

III. Трајање процеса у САД

6. Поређење са брзином суђења у САД такође показује да се грубо крше људска права у случају Шешељ: „У америчком праву захтев за брзим суђењем (Speedy trial) изводи се из VI уставног амандмана, који гарантује право оптуженог на брзо и јавно суђење. Поред тога, на федералном нивоу 1974. године донет је Закон о брзом суђењу (Federal Speedy trial Act), који је предвидео да подизање оптужбе (indictment) пред судом мора да уследи у року од тридесет дана након што је осумњичени лишен слободе, *док поступак у којем се утврђује кривица оптуженог мора да буде одржан у року од седамдесет дана од подизања оптужбе или првог појављивања.*

“

[\[9\]](#)

7. Такође, на овакав неповољан закључак по МКСЈ наводи и још једно поређење са правосудном праксом у САД: „Током последње две деценије прошлог столећа, Врховни суд је разматрао и пресуђивао 150 спорова по судској години, док је последњих година тај број опао на знатно испод 100 спорова.“ [\[10\]](#) Дакле, у периоду од 1980. године до 2000. године Врховни суд САД пресудио је у око 3.000 спорова. У периоду од осам година, Врховни суд САД је пресудио у 1.200 спорова. С друге стране, МКСЈ није у стању да за више од десет година оконча првостепени поступак у предмету бр. ИТ-03-67.

IV. Трајање процеса пред Међународним судом правде

8. Међународни суд правде (МСП) најугледнији је и најутицајнији трибунал у савременом правном систему, који признају цивилизовани народи. Као наследник Сталног суда међународне правде и као суд чији је статут део Повеље УН, МСП решава изузетно компликоване процесе између држава (и даје саветодавна мишљења). МСП се посредно бави и заштитом људских права у случајевима када државе (за разлику од Србије) доследно штите своје држављане и њихова људска права. (У теорији је најпознатији случај *Mavrommatis*.) [11] Али без обзира на сложене процесе, МСП је у свом раду много експедитивнији од МКСЈ. Ту је чињеницу запазио и представник Руске Федерације у Савету безбедности УН. Говорећи на седници Савета безбедности УН 6. децембра 2010. године (на којој су председник МКСЈ судија Патрик Робинсон и главни тужилац Серж Брамерц подносили редован извештај), представник Руске Федерације Панкин упоредио је сложеност и трајање процеса пред Међународним судом правде са оним у предмету бр. ИТ-03-67. пред МКСЈ: „При свем уважавању МКСЈ, може се приметити да чак ни Међународни суд УН, који ради на најпроблематичнијим процесима који имају колосални политички резонанс и правно значење, не утемељује тако дугачке рокове у вођењу својих процеса.“ [12]

Људска права и међународни кривични трибунали – случај Шешел

Пише: Дејан Мировић
понедељак, 09 септембар 2013 23:48

Људска права и међународни кривични трибунали – случај Шешел

Пише: Дејан Мировић
понедељак, 09 септембар 2013 23:48

